

Curtea Supremă de Justiție
DECIZIE

08 octombrie 2013

mun. Chișinău

Colegiul penal lărgit al Curții Supreme de Justiție în componență:

Președinte – Ursache Petru,

Judecători – Timofti Vladimir, Nicolaev Ghenadie, Covalenco Elena și Gordilă Nicolae,

cu participarea:

procurorului – Crijanovschi Sergiu,

avocatului – Frunze Alexei,

părții vătămate – Lungu Ștefan,

inculpatului – Tcaci Petru,

a judecat în ședință publică recursurile ordinare declarate de procurorul în Procuratura de nivelul Curții de Apel Chișinău, Gavriliță Vitalie, și de partea vătămată, Lungu Ștefan, împotriva deciziei Colegiului penal al Curții de Apel Chișinău din 20 martie 2013, în cauza penală privind-l pe

Tcaci Petru Andrei, născut la 06 decembrie 1958, originar din or. Grigoriopol, domiciliat în mun. Chișinău, bd. Mircea cel Bătrîn 5/3.

Datele referitoare la termenul de examinare a cauzei:

1. 25.05.2012 – 01.08.2012 (prima instanță)
2. 04.09.2012 – 20.03.2013 (instanța de apel)
3. 02.07.2013 – 08.10.2013 (instanța de recurs ordinar).

Procedura de citare a fost legal executată.

Procurorul și partea vătămată, Lungu Ștefan, au susținut recursurile ordinare, solicitând admiterea acestora în sensul declarat.

Apărătorul Frunze A. și inculpatul Tcaci P. s-au pronunțat pentru respingerea recursurilor.

Asupra recursurilor în cauză în baza actelor din dosar, Colegiul penal lărgit al Curții Supreme de Justiție,

CONSTATĂ:

1. Prin sentința Judecătoriei Buiucani mun. Chișinău din 01 august 2012 a fost încetat procesul penal intentat în privința lui Tcaci Petru Andrei, învinuit de comiterea infracțiunii prevăzute de art. 190 alin. (2) lit. c) Cod penal, din motiv că există circumstanțe care exclud tragerea la răspundere penală.

Acțiunea civilă înaintată de către partea vătămată, Lungu Ștefan, privind recuperarea pagubei materiale și morale a fost lăsată fără soluționare.

2. De către organul de urmărire penală, Tcaci Petru a fost învinuit de faptul, că la data de 05 aprilie anul 1997, aflându-se în mun. Chișinău, or. Durlești, str. Marinescu 46, sub pretextul practicării activității antreprenoriale, prin înșelăciune și abuz de încredere, a primit de la Lungu Ștefan suma de 8000 dolari SUA, care, conform ratei de schimb a B.N.M. la acel moment constituiau 36720 lei MDL, punând în gaj apartamentul nr. 159 din mun. Chișinău, str. P. Zadnipru 4/1, ce aparținea concubinei sale, Negruță Ala, ca garanție a executării obligațiilor lăsând lui Lungu Ștefan actele de pe apartament în original.

Ulterior, în vederea continuării acțiunilor sale criminale, a convins-o pe Negruță Ala să facă duplicate la actele de la apartamentul nr. 159 din str. P. Zadnipru 4/1, mun. Chișinău, ca mai apoi, la 16.06.2000, în baza duplicatelor să înstrăineze apartamentul în baza contractului de vânzare-cumpărare nr. 3473/2000 lui Gheras Vitalie, cauzându-i astfel părții vătămate, Lungu Ștefan, o daună materială în sumă de 36720 lei MDL.

3. Sentința a fost atacată cu apel de către acuzatorul de stat, Furtună V., prin care s-a solicitat casarea acesteia, rejudecarea cauzei cu pronunțarea unei noi hotărâri potrivit modului stabilit pentru prima instanță, prin care Tcaci P. să fie condamnat în baza art. 190 alin. (2) lit. c) Cod penal la 4 ani închisoare, iar prin aplicarea art. 90 Cod penal, executarea pedepsei stabilite să fie suspendată condiționat pe un termen de probă de 2 ani, invocând că este greșită aprecierea instanței de judecată, precum că toate acțiunile de urmărire penală efectuate de la 12 martie 2003 sunt nule, deoarece prin ordonanța din 02 aprilie 2002 (f.d 48, Vol. I) a fost anulată ordonanța de suspendare a urmăririi penale din 12 martie 2003. De asemenea a menționat, că este eronată concluzia instanței de fond, precum că conform prevederilor art. 251 alin. (1) Cod de procedură penală, rezultă că toate acțiunile de urmărire penală, începând cu 12 martie 2003, inclusiv actul de sesizare a instanței (rechizitoriu), sunt lovite de nulitate absolută, deoarece la materialele cauzei este prezentă ordonanța din 10 aprilie 2009, prin care urmărirea penală a fost reluată.

3.1. În apelul declarat de Florea I. în numele părții vătămate, Lungu Ștefan, s-a solicitat casarea sentinței, rejudecarea cauzei cu pronunțarea unei noi hotărâri potrivit modului stabilit pentru prima instanță, prin care Tcaci P. să fie condamnat în baza art. 190 alin. (2) lit. c) Cod penal, cu stabilirea unei pedepse privative de libertate și admiterea acțiunii civile înaintate.

4. Prin decizia Colegiului penal al Curții de Apel Chișinău din 20 martie 2013 au fost respinse, ca nefondat apelul declarat de procuror, și ca tardiv – apelul declarat de avocatul Florea I. în numele părții vătămate Lungu Ș., cu menținerea sentinței, din considerentul că instanța de fond a cercetat amplu baza probantă în prezenta cauză și justificat a ajuns la concluzia de încetare a procesul penal intentat în privința lui Tcaci Petru Andrei, învinuit de comiterea infracțiunii prevăzute de

art. 190 alin. (2) lit. c) Cod penal, din motiv că există circumstanțe care exclud tragerea la răspundere penală.

5. Decizia instanței de apel este atacată cu recurs ordinar de către procuror, prin care în temeiul art. 427 alin. (1) pct. 6), 12) Cod de procedură penală, s-a solicitat casarea acesteia, cu dispunerea rejudecării cauzei, invocându-se că este greșită aprecierea instanței de judecată precum că toate acțiunile de urmărire penală efectuate de la 12 martie 2003 sunt nule, deoarece la materialele cauzei penale la fila nr. 48 este prezentă ordonanța din 02 aprilie 2003, prin care este anulată ordonanța de suspendare a urmăririi penale din 12 martie 2003. Totodată, consideră eronată și concluzia instanței de fond, precum că conform prevederilor art. 251 alin. (1) Cod de procedură penală, rezultă că toate acțiunile de urmărire penală, începând cu 12 mai 2003 (f.d.58), inclusiv actul de sesizare a instanței, sunt lovite de nulitate absolută, deoarece la materialele cauzei este prezentă ordonanța din 10 aprilie 2009, prin care urmărirea penală a fost reluată, astfel menționează că nu pot fi considerate nule actele întocmite după data de 10 aprilie 2009, urmînd a fi supuse nulității doar actele întocmite în perioada de timp de la 12 mai 2003 pînă la 10 aprilie 2009, mai mult ca atît, toate probele care demonstrează vinovăția lui Tcaci P. în comiterea infracțiunii incriminate, au fost acumulate pînă la data de 12 martie 2003 și după 10 aprilie 2009, în această perioadă fiind eliberat doar mandatul de arest pe numele lui Tcaci P., care, fiind atacat cu recurs, a fost anulat de instanța ierarhic superioară.

5.1. În recursul ordinar declarat de partea vătămată, Lungu Ș., s-a solicitat casarea hotărîrilor judecătorești, cu dispunerea rejudecării cauzei penale, invocînd ilegalitatea acestora, deoarece consideră greșită concluzia instanței de apel referitor la faptul că toate acțiunile de urmărire penală, începînd cu 12.03.2003 sunt lovite de nulitate absolută.

6. Judecînd recursurile declarate, în raport cu materialele cauzei, Colegiul lărgit concluzionează, că recursul ordinar declarat de partea vătămată, Lungu Ș., urmează a fi respins, ca inadmisibil, iar recursul ordinar declarat de procuror – admis, din următoarele motive.

Referitor la recursul ordinar declarat de partea vătămată Lungu Ștefan.

Conform prevederilor art. 415 alin. (1) lit. a) Cod de procedură penală, instanța de apel, judecînd cauza în ordine de apel, respinge apelul în cazul în care acesta a fost depus peste termen.

Instanța de apel a respins apelul declarat de avocatul Florea I. în numele părții vătămate, Lungu Ștefan, din motiv că s-a declarat peste termen, iar recurentul în recursul declarat nu critică soluția adoptată de instanța de apel, deducîndu-se că este de acord cu această soluție.

Astfel, conform art. 402 Cod de procedură penală și pct.6.1. al Hotărîrii Plenului Curții Supreme de Justiție nr.22 din 12.12.2005 “Cu privire la practica judiciară despre judecarea cauzelor penale în ordine de apel”, termenul de apel este de 15 zile de la data pronunțării sentinței integrale.

Din materialele cauzei, rezultă că instanța de apel corect a respins apelul depus de avocatul Florea I. în numele părții vătămate, Lungu Ștefan, ca fiind tardiv, motivînd că acest apel nu poate fi repus în termen și nu poate fi considerat repus în termen, deoarece materialele cauzei dovedesc cu certitudine că partea vătămată Lungu Ș., cît și avocatul în numele acestuia, Florea I., au participat la examinarea cauzei, au fost prezenți la pronunțarea sentinței (Vol. II, f.d. 35), sentința a fost expediată de către Judecătoria Buiucani mun. Chișinău părților, inclusiv părții vătămate Lungu Ș. și avocatului acestuia, Florea I., la data de 03.08.2012 (Vol. II, f.d. 41), pe cînd ultimul depune apelul tocmai la data de 28.12.2012, cu expirarea termenului legal de contestare.

Potrivit art. 230 alin. (2) Cod de procedură penală, în cazul în care pentru exercitarea unui drept procesual este prevăzut un anumit termen, nerespectarea acestuia impune pierderea dreptului procesual și nulitatea actului efectuat peste termen.

Art. 420 Cod de procedură penală, stipulează că recursul este o cale ordinară de atac care poate fi folosită împotriva deciziilor pronunțate de curțile de apel ca instanță de apel.

Potrivit alin.(4) al aceluiași articol – nu pot fi atacate cu recurs sentințele în privința cărora părțile nu au folosit calea apelului.

În asemenea condiții, Colegiul penal consideră, că respingerea apelului ca depus peste termen echivalează cu nefolosirea căii de atac – apelul și atrage respingerea recursului, ca inadmisibil.

Astfel, Colegiul penal consideră că recursul ordinar declarat de partea vătămată, Lungu Ștefan, urmează a fi respins, ca inadmisibil, din motiv că nu a fost utilizată calea ordinară de atac - apelul.

Referitor la recursul ordinar declarat de procuror.

Potrivit art. 414 Cod de procedură penală (red. 27.10.2012), instanța de apel, judecînd apelul, verifică legalitatea și temeinicia hotărîrii atacate în baza probelor examinate de prima instanță, conform materialelor din cauza penală, și în baza oricăror probe noi prezentate instanței de apel.

În sensul art. 427 alin. (1) Cod de procedură penală, hotărîrile instanței de apel pot fi supuse recursului pentru a repara erorile de drept comise de instanțele de fond și de apel. Astfel, în pct. 18 din Hotărîrea Plenului Curții Supreme de Justiție din 30 octombrie 2009 „Cu privire la judecarea recursului ordinar în cauza penală”, este atenționat că, erorile de drept pot fi erori de drept formal sau

procesual și erori de drept material sau substanțial. Instanța de recurs verifică dacă s-a aplicat corect legea la faptele reținute prin hotărîrea atacată și dacă aceste fapte au fost constatate cu respectarea dispozițiilor de drept formal și material.

Potrivit art. 427 alin. (1) pct. 6), 12) Cod de procedură penală, hotărîrile instanței de apel pot fi supuse recursului pentru a repara erorile de drept comise de această instanță, inclusiv și în temeiul cînd instanța de apel nu s-a pronunțat asupra tuturor motivelor invocate în apel sau hotărîrea atacată nu cuprinde motivele legale pe care se întemeiază soluția, sau faptei săvîrșite i s-a dat o încadrare juridică greșită

Colegiul penal lărgit conchide, că în cauza dată și-au găsit reflectare prevederile normelor enunțate mai sus, eroarea dată afectînd soluția instanței de apel care urmează a fi casată cu dispunerea rejudecării cauzei, din următoarele considerente.

Instanța de fond a adoptat în cauza penală în privința lui Tcaci Petru, învinuit în baza art. 190 alin. (2) lit. c) Cod penal, o sentință de încetare a procesului penal conform art. 391 alin. (1) pct. 6) Cod de procedură penală, constatînd existența circumstanțelor care exclud tragerea lui Tcaci P. la răspundere penală, pe care instanța de apel a menținut-o fără modificări.

În motivarea hotărîrilor judecătorești se invocă, că ordonanța de suspendare a urmăririi penale din 12.05.2003 (f.d. 58) nu a fost anulată, respectiv conform prevederilor art. 287² alin. (3), art. 251 alin. (1) Cod de procedură penală toate acțiunile de urmărire penală, inclusiv rechizitoriul, sunt lovite de nulitate absolută, deoarece au fost efectuate în timp ce urmărirea penală era suspendată.

Colegiul penal lărgit constată, că cum prima instanță, așa și instanța de apel pripit și neîntemeiat au ajuns la concluzia de încetare a urmăririi penale în speța dată, reieșind din următoarele motive.

Prin ordonanța anchetatorului S.A.P. C.P.S. Buiucani mun. Chișinău, Pîrcalab Gh., din 12.05.2003 (Vol. I, f.d.58) într-adevăr conform art. 172 pct. 1 Cod de procedură penală (red. 1961) s-a dispus suspendarea termenului de anchetă preliminară pe dosarul penal în privința lui Tcaci P., pînă la apariția unor noi circumstanțe, care să indice locul de aflare a învinuitului.

Conform demersului ofițerului S.U.P. C.P.S. Buiucani, Cotorobai V., coordonat cu șeful S.U.P. C.P.S. Buiucani, Codreanu V., din 26.02.2004, procurorul sect. Buiucani mun. Chișinău, Dilan V., stabilește termenul urmăririi penale în cauza dată pînă pe 26.04.2004 (Vol. I, f.d. 60), apoi procurorul din aceeași Procuratură, Gulea T. prelungește termenul urmăririi penale respectiv pînă la 26.06.2004 (Vol. I, f.d. 69), pînă la 26.09.2004 (Vol. I, f.d.72), pînă la 29.11.2004 (Vol. I, f.d. 76), pînă la 24.01.2005 (Vol. I, f.d. 85), pînă la 24.04.2005 (Vol. I, f.d. 88), pînă la 24.09.2005 (Vol. I, f.d. 89), pînă la 24.12.2005 (Vol. I, f.d. 90), pînă la 24.03.2006 (Vol. I, f.d. 91), pînă la 24.08.2006 (Vol. I, f.d. 92), pînă la 24.12.2007 (Vol. I, f.d. 93), pînă la 24.04.2008 prelungește termenul procurorul

Ștefîrța D. (Vol. I, f.d. 94), apoi pînă la 24.06.2008 (Vol. I, f.d. 98), apoi pînă la 24.09.2008 (Vol. I, f.d. 103).

Prin ordonanța procurorului în Procuratura sect. Buiucani mun. Chișinău, Ștefîrța D. din 29.07.2008 (Vol. I, f.d. 108) s-a respins, ca neîntemeiat, raportul cu propunerea de suspendare a urmăririi penale în această cauză, apoi același procuror prelungește termenul urmăririi penale pînă la 24.01.2009 (Vol. I, f.d. 111), pînă la 23.03.2009 (Vol. I, f.d. 113), apoi procurorul Cotun Al., căruia i-a fost încredințată conducerea urmăririi penale (Vol. I, f.d. 124) prelungește termenul urmăririi penale pînă la 23.05.2009 (Vol. I, f.d. 126).

La 30.04.2009, procurorul Cotun Al. adoptă ordonanța de suspendare a urmăririi penale pe această cauză penală, pînă la stabilirea locului aflării învinuitului Tcaci P., conform art. 225, art. 287¹ alin. (1) pct. 1, art. 287² Cod de procedură penală (Vol. I, f.d. 128).

La 10.07.2009, procurorul adjunct al Procuraturii Buiucani mun. Chișinău, Tricolici N., a adoptat ordonanța de anulare a ordonanței din 30.04.2009 de suspendare a urmăririi penale din cauza dispariției motivelor suspendării, motivînd că la 10.07.2009, Tcaci P. a fost reținut de polițiști, stabilind și termenul de anchetă pînă la 10.08.2009 (Vol. I, f.d. 129 a).

Prin ordonanța procurorului Violeta Denis din 10.08.2009 (Vol. I, f.d. 151) s-a prelungit termenul urmăririi penale pînă la 10.09.2009, apoi pînă la 10.10.2009 (Vol. I, f.d. 153), apoi pînă la 10.01.2010 (Vol. I, f.d. 156), pînă la 10.03.2010 (Vol. I, f.d. 157), pînă la 10.07.2010 (Vol. I, f.d. 163), pînă la 10.09.2010 (Vol. I, f.d. 168), pînă la 10.10.2010 (Vol. I, f.d. 169), pînă la 10.11.2010 (Vol. I, f.d. 177), pînă la 10.12.2010 (Vol. I, f.d. 178), pînă la 10.01.2011 (Vol. I, f.d. 179), pînă la 10.02.2011 (Vol. I, f.d. 187), pînă la 10.03.2011 (Vol. I, f.d. 189), pînă la 10.04.2011 (Vol. I, f.d. 192), pînă la 10.05.2011 (Vol. I, f.d. 194), pînă la 13.07.2010 (Vol. I, f.d. 198), pînă la 11.08.2011 (Vol. I, f.d. 201,205), pînă la 11.09.2011 (Vol. I, f.d. 204,205), pînă la 11.10.2011 (Vol. I, f.d. 207), pînă la 11.11.2011 (Vol. I, f.d. 208), pînă la 11.12.2011 (Vol. I, f.d. 209), pînă la 11.01.2012 (Vol. I, f.d. 212), pînă la 11.02.2012 (Vol. I, f.d. 214), pînă la 12.03.2011 (Vol. I, f.d. 217), pînă la 11.04.2012 (Vol. I, f.d. 220), pînă la 11.05.2012 (Vol. I, f.d. 226), pînă la 11.06.2012 (Vol. I, f.d. 234).

La 18.05.2012 lui Tcaci P. i-a fost înaintată învinuirea (Vol. I, f.d. 235) în baza art. 190 alin. (2) lit. c) Cod penal de către procurorul Furtuna V., explicîndu-i-se drepturile (Vol. I, f.d. 236), în aceeași zi Tcaci P. a fost interogat în prezența avocatului său, Frunze A., și conform procesului verbal (Vol. I, f.d. 238-239) rezultă, că el nu a contestat ordonanța de punere sub învinuire din 18.05.2012, sub aspect că ea este emisă în dosar penal suspendat.

Pe 21.05.2012, învinuitul Tcaci P. și avocatul Frunze A. au fost informați despre terminarea urmăririi penale și li s-au prezentat materiale dosarului penal

pentru a face cunoștință, nimeni din ei nu au contestat, că dosarul penal este suspendat. Tot la 21.05.2012 a fost întocmit rechizitoriul (Vol. I. f.d. 247-251) în cauza dată, care în aceeași zi a fost înmînat lui Tcaci P. prin recipisă (Vol. I, f.d. 252), din care rezultă, că obiecții nu sunt.

Analizînd materialele cauzei descrise mai sus, Colegiul lărgit ajunge la concluzia, că cum prima instanță, așa și instanța de apel nu au studiat atent ordonanțele din 12.05.2003 (Vol. I, f.d. 58) prin care este suspendat termenul de anchetă preliminară, pînă la apariția circumstanțelor care să indice locul aflării învinuitului, apoi procurorul Dilan V. la 26.02.2004, stabilind termenul urmăririi penale în această cauză pînă la 26.04.2004 (Vol.I, f.d.60) evident că anulează suspendarea termenului de anchetă preliminară, după care termenul urmăririi penale este regulat prelungit de diferiți procurori și nimeni nu a contestat aceste ordonanțe de prelungiri.

La 10.07.2009, procurorul Tricolici N. a adoptat ordonanța (Vol. I, f.d. 129 a) prin care anulează ordonanța procurorului Colun A. de suspendare a urmăririi penale din 30.04.2009, motivînd că a fost reținut Tcaci P. de către polițiști, deci a decăzut și motivul suspendării indicat în ordonanța din 12.05.2003 și evident că urmărirea penală a fost reluată, stabilindu-i termen concret – 10.08.2009.

Potrivit art. 251 alin. (2) Cod de procedură penală sunt prevăzute cazurile concrete, care atrag după sine nulitatea actului procedural, printre ele se regăsește și - sesizarea instanței, adică rechizitoriul.

În speța dată, rechizitoriul fiind întocmit la 21.05.2012, adică în termenul de urmărire penală prelungit prin ordonanța procurorului (Vol. I, f.d. 234) pînă la 11.06.2012, nicidecum nu poate fi recunoscut nul, din motiv de suspendare a termenului de anchetă la 12.05.2003, deoarece prin definiție prelungirea termenului de anchetă evident că anulează suspendarea termenului.

Reieșind din aceste motive, Colegiul lărgit constată, că cum prima instanță, așa și instanța de apel au motivat greșit hotărîrile, recunoscînd nule rechizitoriul și toate acțiunile de urmărire penală, începînd cu 26.02.2004, deoarece în materialele cauzei există ordonanțe legale adoptate de procurori de prelungire a termenului urmăririi penale, de reluare a urmăririi penale după reținerea lui Tcaci P., care nu au fost contestate conform prevederilor art. 251 alin. (4) Cod de procedură penală. Astfel, se constată, că în decizia adoptată de instanța de apel nu există motive legale, pe care se întemeiază soluția în baza căruia temei se impune soluția de casare a deciziei atacate cu dispunerea rejudecării cauzei în aceeași instanță de apel, în alt complet de judecători.

La rejudecarea cauzei, instanța de apel urmează să se conducă de prevederile art. 436 Cod de procedură penală, care prevede procedura de rejudecare și limitele acesteia, să se pronunțe la modul cuvenit și în strictă conformitate cu prevederile Legii procesual-penale asupra tuturor motivelor invocate de apelanți în apeluri și în

măsura competenței sale, de recurent în recurs, să verifice și să aprecieze detaliat probele administrate și examinate în instanțe și ținând cont de motivele casării deciziei atacate, de practica CEDO, să pronunțe o hotărîre legală și întemeiată.

7. Pentru aceste motive, în conformitate cu art. 434, art. 435 alin. (1) pct. 1), 2) lit. c) Cod de procedură penală, Colegiul penal lărgit,

DECIDE:

Respinge, ca inadmisibil, recursul ordinar declarat de partea vătămată Lungu Ștefan împotriva deciziei Colegiului penal al Curții de Apel Chișinău din 20 martie 2013 în privința lui Tcaci Petru.

Admite recursul ordinar declarat de procurorul în Procuratura de nivelul Curții de Apel Chișinău, Gavriliță Vitalie, casează decizia Colegiului penal al Curții de Apel Chișinău din 20 martie 2013 în privința lui Tcaci Petru, cu dispunerea rejudecării cauzei de către Curtea de Apel Chișinău, în alt complet de judecată.

Decizia nu este susceptibilă de a fi atacată, pronunțată în ședință publică la 29 octombrie 2013, ora 9⁵⁰.

Președinte

Ursache Petru

Judecători

Timofti Vladimir

Nicolaev Ghenadie

Covalenco Elena

Gordilă Nicolae